

TÌM HIỂU QUAN ĐIỂM TỰ HỌC, HỌC TẬP SUỐT ĐỜI CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

*Nguyễn Thị Như Quỳnh
GV. Khoa Xây dựng Đảng*

Dân tộc Việt Nam vốn có truyền thống thông minh và hiếu học. Từ xa xưa, cha ông ta đã luôn coi trọng việc học, học là điều kiện, là cơ sở làm nền tảng cho mọi thắng lợi. Truyền thống quý báu đó đã được hình thành, hun đúc và phát triển trong suốt chiều dài lịch sử dân tộc.

Cũng cần nói thêm, những người sáng lập và phát triển học thuyết Mác – Lênin đều luôn nhấn mạnh tầm quan trọng của việc học tập. Các Mác cho rằng: Phải thấu tóm toàn bộ kiến thức của nhân loại mới mong trở thành người cộng sản. Lênin lại dạy: Học – học nữa – học mãi. Với Chủ tịch Hồ Chí Minh tư tưởng về giáo dục, tự học và học tập suốt đời là một luận điểm quan trọng mà Người luôn đặt lên hàng đầu. Người từng nói: “*Sự học là vô cùng*”, “*thế giới tiến bộ không ngừng, ai không học là lùi*”, “*học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời. Suốt đời phải gắn liền lý luận với công tác thực tế. Không ai tự cho mình đã biết đủ rồi, biết hết rồi*”¹. Người luôn là tấm gương tỏa sáng về sự học như vậy. Người vừa lao động kiếm sống, vừa tranh thủ mọi thời gian để tự

học hỏi trau dồi kiến thức cho bản thân trong điều kiện hết sức khó khăn bởi Người luôn tâm niệm rằng: “*Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không chính là nhờ một phần công học tập của các em*”. Để con thuyền cách mạng Việt Nam cập bến đến bến bờ vinh quang không có con đường nào tốt hơn học tập và học tập suốt đời. Đó chính là điều mà Bác Hồ kính yêu của chúng ta luôn mong mỏi và dặn dò các thế hệ tương lai.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập thể hiện trên ba nội dung như sau:

Một là : Ham học hỏi, học suốt đời, học ở mọi nơi, lấy tự học làm cốt

Tri thức nhân loại là một kho tàng khổng lồ, sự hiểu biết của con người chỉ nhỏ bé như hạt cát. Vì thế, muốn tiếp thu những tinh hoa ấy, con người chỉ còn một cách duy nhất là phải ham học hỏi và học suốt đời. Bác Hồ đã từng dạy: Học ở trường, học trong sách vở, học lẫn nhau và học ở nhân dân.²

¹ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 8, tr. 215, Nxb CTQG, H.2000

² Sđd, Tập 6, tr. 50, Nxb CTQG, H.2000

HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TẤM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

Thực tế lịch sử dân tộc Việt Nam đã cho ta thấy những tấm gương ham học, “lấy tự học làm cốt” như Mạc Đĩnh Chi vì nhà nghèo, không có tiền mua dầu thắp sáng nên ông đã bắt đom đóm bỏ vào vỡ trứng thay đèn để học bài. Hay nhà toán học Lương Thế Vinh từ một đứa trẻ chăn trâu vẫn luôn tu chí học hành. Với Bác Hồ, Người cũng tìm mọi cách để tiếp cận với tri thức, từ một anh Ba phụ bếp, người thợ ảnh ở ngõ nhỏ đến người thợ quét tuyết trong công viên, vừa lao động kiếm sống Người vừa tranh thủ học bằng mọi cách để thông thạo ngoại ngữ mà không qua hình thức đào tạo chính quy nào. Năm 1935, dự Đại hội Quốc tế Cộng sản lần thứ VII, Người đã ghi vào phiếu lý lịch của mình như sau : *Trình độ học vấn : tự học; ngoại ngữ : Pháp, Anh, Nga, Đức, Ý, Trung Quốc.* Người không chỉ học ngoại ngữ mà còn học viết báo, nghiên cứu chủ nghĩa Mác – Lênin, nghiên cứu và tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại, đặc biệt là văn hóa phương Đông và văn hóa phương Tây. Người học ở sách báo, bạn bè, nhân dân. Người học từ thực tiễn sinh động ở các nước đế quốc, nước thuộc địa, ở phong trào cách mạng trên thế giới. Cuộc đời của Người là cả một quá trình phấn đấu học tập không ngừng, học tập để hoạt động cách mạng, học để hoàn thiện tri thức và nhân cách của bản thân. Người là nơi hội tụ những tinh hoa văn hóa nhân loại, xứng đáng với sự tôn vinh của tổ chức UNESCO: *Hồ Chí Minh, anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hóa kiệt xuất.* Người đã để lại là tấm gương cao đẹp về tinh thần tự học và học tập suốt đời cho chúng ta noi theo.

Hai là : Ai cũng phải học

Khi Bác Hồ trả lời phỏng vấn các nhà báo nước ngoài vào đầu năm 1946, sau thắng lợi của cuộc tổng tuyển cử đầu tiên

của nước Việt Nam độc lập và Chủ tịch Hồ Chí Minh trở thành chủ tịch chính thức của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Các nhà báo nước ngoài rất quan tâm đến tiểu sử của Người, họ hỏi Bác rất nhiều điều, cả về ước muốn của bản thân. Bác trả lời một cách chân thành và giản dị *“Tôi chỉ có một sự ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành”*³. Sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, với chính sách ngu dân của thực dân Pháp, hơn 90% đồng bào bị mù chữ. Người đã kêu gọi mở chiến dịch để chống nạn mù chữ, chống nạn thất học. Người cho rằng ai cũng phải đi học, dù là đàn ông đàn bà, người già người trẻ, thanh niên, thiếu niên, nhi đồng, dù là người tá điền, người làm công cho gia đình, công nhân trong hầm mỏ, nhà máy, là cán bộ, đảng viên, quân nhân, hội viên các đoàn thể, giáo viên, người làm công tác huấn luyện. Những ai biết chữ thì dạy cho người chưa biết chữ, người biết nhiều dạy cho người biết ít,... làm được như vậy mới xóa nạn mù chữ và thực hiện ước muốn của Người là ai cũng được học hành.

Ba là : Học cái gì? Học để làm gì? Bác đã dạy: học những điều cơ bản, thiết thực đối với mỗi người tùy theo hoàn cảnh, nhu cầu công việc, học gắn với hành, với xây dựng đất nước. Năm 1955, Người xác định nội dung của học sinh tiểu học là học yêu tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, trọng của công; học sinh trung học thì học những tri thức phổ thông *“chắc chắn, thiết thực, thích hợp với nhu cầu và tiền đề xây dựng nước nhà”*, bỏ những phần nào không cần thiết cho đời sống thực tế, với sinh viên thì *“kết*

³ Sđd, Toàn tập, Tập 4, tr. 161, Nxb CTQG, H.2000

HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TÁM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

hợp lý luận với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn kết hợp với thực tiễn nước nhà...”⁴

Người đã chỉ rõ mục đích của việc học tập và những biện pháp cơ bản để đạt mục đích đó. “Học để làm việc, làm người, làm cán bộ. Học để phụng sự đoàn thể, “giai cấp và nhân dân, Tổ quốc và nhân loại”. Muốn đạt mục đích thì phải cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư”. Người đã từng nói: “Dưới chế độ thực dân, phong kiến, mục đích đi học là cốt được mảnh bằng để làm ông thông, ông phán, lĩnh lương nhiều, ăn ngon, mặc đẹp. Thế thôi. Số phận dân tộc thế nào, tình hình thế giới biến đổi thế nào, không hay không biết gì hết. Mục đích giáo dục nô lệ hầu hạ chúng. Ngày nay ta được độc lập, tự do, thanh niên mới thật là người chủ tương lai của nước nhà. Muốn xứng đáng vai trò là người chủ thì phải học tập. Học bây giờ với học dưới chế độ thực dân, phong kiến khác nhau”, “học tập nâng cao trình độ chính trị, văn hóa, khoa học kỹ thuật và quân sự,”.....

Bác Hồ phê phán nghiêm khắc tệ giầu dốt, lười biếng học tập, tự cao, tự đại, cho mình là giỏi nhất thiên hạ, Người nói: “Cái gì biết thì nói biết, không biết thì nói không biết, kiêu ngạo, tự phụ, tự mãn là kẻ thù số một của học tập”⁵. Thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập, Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng cộng sản Việt Nam cũng khẳng định: “Phấn đấu xây dựng nền giáo dục hiện đại, của dân, do dân và vì dân, đảm bảo công bằng về cơ hội học tập cho mọi người, tạo điều kiện để cho xã hội học tập

và học tập suốt đời, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa và hiện đại hóa đất nước”.

Đất nước ta đang đứng trước bối cảnh toàn cầu hóa, giáo dục và đào tạo là quyền cơ bản của con người, là chìa khóa của sự phát triển bền vững, hòa bình, ổn định, động lực nhằm tăng trưởng kinh tế - xã hội. Yêu cầu cấp bách đặt ra đối với Đảng ta là phải xem giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ thực sự là “quốc sách hàng đầu”, hơn nữa muốn đất nước phát triển thịnh vượng thì bắt buộc chúng ta phải học tập để có nguồn nhân lực chất lượng cao. Nghị Đại hội Đảng lần thứ IX, X, XI đều xác định mục tiêu “Xây dựng cả nước trở thành một xã hội học tập”. Tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời đã thể hiện trong chỉ thị số 50 ngày 24/8/1999 và Chỉ thị số 11 ngày 13/4/2007 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác khuyến học, khuyến tài, xây dựng xã hội học tập và các chỉ thị, nghị quyết về công tác giáo dục và đào tạo để thực hiện việc xây dựng xã hội học tập ở Việt Nam.

Cuộc đời của Bác là một quá trình vừa học tập vừa hoạt động cách mạng, học tập để hoạt động cách mạng, qua hoạt động cách mạng, không ngừng học tập, học tập để hoàn thiện tri thức và nhân cách của bản thân. Tiếp thu tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập, toàn Đảng, toàn dân ta đã và đang phấn đấu học tập theo tám gương sáng ngời của Bác. Học thường xuyên, học suốt đời, học để biết, để làm việc, để làm người, để chung sống và phát triển ở cộng đồng là công việc cần kíp của mỗi đơn vị, mỗi cá nhân, nhằm góp phần xây dựng cả nước trở thành một “xã hội học tập”, phấn đấu vì Việt Nam giàu đẹp, văn minh, nhân dân có cuộc sống ấm no, hạnh phúc.

⁴ Sđd, Toàn tập, Tập 8, tr. 81, Nxb CTQG, H.2000

⁵ Sđd, Toàn tập, Tập 8, tr. 499, Nxb CTQG, H.2000